

УДК 343.5

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

Студ. Т.О. Коваль, гр. БП-1-16

Науковий керівник доц. М.С. Удовик

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета роботи і завдання. Мета роботи полягає у дослідженні проблеми поширення злочинів у сфері платіжних систем та характеристиці криміногенної ситуації в цілому.

Завдання дослідження:

1. визначити поняття злочину у сфері платіжних систем;
2. розкрити види «карткових» злочинів;
3. виявити мотиви скоєння «карткових» злочинів.
4. окреслити міру відповідальності за дані злочини.

Об'єкт дослідження. Злочини у сфері функціонування платіжних систем.

Предмет дослідження. Правове регулювання сфери платіжних систем.

Методи дослідження. Дослідження проблеми поширення злочинів у сфері платіжних систем здійснювалося за допомогою формально-юридичного та діалектичного методів, системного аналізу й системного синтезу.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Поглиблено правове розуміння сутності прогалін у системі платіжного користування.

Отримані результати можуть бути використані для подальших правових, економічних дослідженнях з питань удосконалення функціонування сфери платіжних систем.

Результати дослідження. Кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері платіжних систем, набули сьогодні значного поширення та становлять суттєву небезпеку для суспільства та держави в цілому. Криміногенна ситуація у сфері функціонування електронних платіжних систем на сучасному етапі характеризується наступними обставинами:

1. Рівень підробки платіжних карток досяг високого рівня за рахунок використання злочинцями новітніх технологій. Широкий сервіс надається також при розповсюдженні підроблених карток (реклама в Інтернеті).
2. Викрадення інформації про справжні картки та її продаж є видом злочинного промислу.
3. «Карткові» злочини вчиняються організованими групами, які мають всі ознаки організованості; ці групи не обмежуються вчиненням лише «карткових» злочинів.
4. «Карткова» злочинність має міжнародний характер (зв'язки злочинців, місця отримання та використання інформації про справжні платіжні картки, міжнародний характер розслідування інше).
5. Висока технічна забезпеченість «карткової» злочинної діяльності, використання шахраями найсучаснішого апаратного і програмного комп'ютерного забезпечення.
6. Невиправдана економія банків на заходах по забезпеченню безпеки електронних платежів, захисту пластикових платіжних засобів.

Відповідно до п.1 ст.7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» підрозділи, які здійснюють ОРД, зобов'язані у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення і розкриття злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснювати профілактику правопорушень.

Значна кількість зловживань у платіжній сфері вчиняються саме під час проведення розрахунково-кредитних операцій. Найбільш поширеними злочинами цієї сфери є шахрайства. Правова оцінка шахрайства дається у КК України, де шахрайство визначається як заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою.

Практика забезпечення безпеки у сфері функціонування платіжних систем визначає наступні види «карткових» злочинів, вчинених шляхом:

- використання загублених, викрадених, недержаних платіжних карток;
- використання платіжної картки, одержаної за підробленими документами;
- підробки та використання підроблених платіжних карток;
- перевитрат по рахунку при використанні справжньої платіжної картки ;
- використання інформації про справжні платіжні картки при оплаті поштових, телефонних або Інтернет-замовлень;
- створення фіктивних підприємств по обслуговуванню розрахунків з використанням банківських платіжних карток;
- виготовлення фальшивих відбитків на сліпах;

Будь-який спосіб злочинних посягань з використанням пластикових платіжних засобів, в основі своїй має корисливий мотив. Відповідно до Кримінального кодексу України в залежності від способу і фактичної приналежності предмета злочинних посягань злочинні діяння з використанням платіжних карток мо-жуть кваліфікуватися як:

1. Шахрайство, вчинене у великих розмірах, або шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки (ст.190 ч.3 КК України). Вчинення шахрайських дій з банківськими платіжними картками у платіжній системі не можливе без використання електронно-обчислювальної техніки тому, що взаємодію держателя платіжної картки і платіжної системи при здійсненні платежу з використанням платіжної картки або при одержанні готівки супроводжує сукупність операцій, оснований на роботі автоматизованих систем банківських установ і процесингових компаній.

2. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення (ст.200 КК України). До незаконних дій відповідно ст. 200 КК України законодавцем віднесено підробку документів на переказ, платіжних карток чи інших засобів доступу до банківських рахунків, а так само придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту підроблених документів на переказ чи платіжних карток або їх використання чи збут.

Відповідальність за скоєння злочинів з використанням пластикових платіжних карток наступає також за традиційними статтями КК України: ст.185 «Крадіжка»; ст.186 «Грабіж»; ст.188 «Розбій»; ст.191 «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»; ст.192 «Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою»; ст.205 «Фіктивне підприємництво»; ст.358 «Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів тощо».

Вчиняють злочинні дії у сфері функціонування електронних платіжних систем, як правило особи добре знайомі з технологіями розрахунків з використанням платіжних карток.

Виявлення «карткових» злочинів проводиться на основі всебічного, глибокого вивчення, аналізу та об'єктивної оцінки оперативної інформації про обстановку на території обслуговування, ретельного планування та виконання намічених заходів:

- виявляються всі установи, підприємства та організації, де є обладнання, сировина та технології, які дають змогу виробляти пластикові картки;
- проводяться регулярні бесіди з касирами та іншими особами, які здійснюють розрахунки із застосуванням платіжних карток, про методи розпізнавання підроблених платіжних карток та про термінові дії по затриманню осіб, які використовують підроблені картки;
- виявляються обставини та умови, що сприяють незаконному використанню платіжних засобів і вносять пропозиції щодо їх усунення.
- здійснюються перевірочні заходи щодо осіб, які підозрюються у підробці та незаконному використанні платіжних карток.

Висновки. Сучасний стан розвитку суспільних відносин у сфері платіжних систем характеризується значним підвищенням активності з боку шахраїв. Шахрайство поступово та активно проникає у віртуальний простір. Діяльність відповідних установ щодо запобігання злочинним посяганням, що вчиняються з використанням платіжних карток, поступово приводиться до міжнародних стандартів. Проте практична реалізація законодавчих принципів залишається на низькому рівні. Необхідність подальшого вивчення розглядуваної проблематики не викликає сумнівів. Є потреба, насамперед, суттєвого реформування положень законодавства щодо даного питання.

Ключові слова. карткові злочини, платіжні системи, розрахунково-кредитні операції, відповідальність, злочинні дії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про стан взаємодії структурних підрозділів МВС щодо протидії кіберзлочинності та заходи з її покращання : аналітичний огляд МВС України. – К., Друк. МВС України, 2012. – 14 с.
2. Лестер А. Пратт. Обманные операции в банковском деле / пер. с англ. Л. В. Смольянова / Лестер А. Пратт. – М., 1995.
3. Особливості розслідування шахрайств, учинених у сфері функціонування електронних розрахунків : метод. рекомендації. [А. І. Анапольська, В. В. Коваленко, Р. В. Корякін та ін.]. – Луганськ, 2010. – 56 с.

УДК 343.5

ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студ. Т.І Ковальчук, гр. БП-1-16
Науковий керівник доц. М.С. Удовик
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета роботи полягає у дослідженні проблем порушень в сфері банківської діяльності, що функціонує з метою забезпечення стабільності цінової політики, підтримки національної валюти, організації та функціонування платіжної системи. Одним із важливих завдань для організації ефективної роботи кредитних установ і банків є необхідність їх убезпечення від протиправних посягань.

Об'єкт та предмет дослідження. Злочини у банківській сфері є досить поширеним явищем в Україні. Безпека банківської сфери є обов'язковою умовою нормального функціонування економіки країни, важливим напрямком гарантування економічної стабільності, тому належить до важливих функцій держави. Предметом дослідження є правове регулювання злочинів банківської сфери.